

**SUOSTUMUS TUTKIMUSTOIMINNAN SUORITTAMISELLE SUOMEN TALOUS-
VYÖHYKKEELLÄ****1 Hakemus ja sen vireilletulo**

Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltaisena viranomaisena vastaanottanut Ilmatar Energy HoldCo Oy:n (entinen Ilmatar Energy Oy) hakemukset, joilla

- pyydetään valtioneuvoston myöntämän Vågskär-tutkimusalueen tutkimusluvan voimassaolon pidentämistä 31.12.2026 saakka,
- esitetään tutkimusaluetta laajennettavaksi sisältämään tarvittavien sähkökaapelien vaihtoehtoiset reittikäytävät, sekä
- valtioneuvoston suostumuksen (tutkimuslupa) siirtoa Ilmatar-konsernin sisällä tytäryhtiö Ilmatar Offshore Ab:lle.

Valtioneuvosto on myöntänyt hankkeelle Vågskär määräaikaisen lupaehtoja sisältävän tutkimusluvan (VN/23367/2022) Suomen talousvyöhykkeellä 30.3.2023. Valtioneuvoston tutkimuslupa on voimassa 31.12.2024 saakka.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pitänyt hakemuksia tiedoiltaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2004) 2 §:n mukaisena. Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävä tutkimus edellyttää valtioneuvoston suostumusta.

2 Hakemuksen perusteet

Yhtiö on hakenut valtioneuvoston suostumukseen voimassaolon pidennystä, jotta tutkimustoimet voidaan suorittaa hankekehityksen kannalta oikea-aikaisesti ja riittävässä laajuudessa loppuun. Voimassaolon pidentäminen on yhtiön mukaan perusteltua, jotta yhtiö pystyy suorittamaan vielä suostumuksen mukaiset geofysikaaliset tutkimukset ja ympäristötutkimukset. Ne ajoittuisivat yhtiön tämänhetkisen suunnitelman mukaan myös vuosille 2025-2026. Tutkimukset on tarkoitus käynnistää jatkoluvan myöntämisen jälkeen.

Ilmatar on perustanut tytäryhtiön Ilmatar Offshore Ab, jolle hakija esittää, että hakemuksen kohteena oleva valtioneuvoston suostumus (tutkimuslupa) sekä sen muutokset ja päivitykset siirrettäisiin.

Ilmatar tytäryhtiöineen on suomalainen energiayhtiö, joka tuottaa vain uusiutuvaa energiaa ja osallistuu tuulivoiman arvoketjuun projektien ja tuotannon kaikissa vaiheissa. Ilmatar rakentaa, omistaa ja hallinnoi tuulivoima- ja aurinkovoimapuistoja lisätäkseen suomalaista uusiutuvan energian tuotantoa 2 gigawatin kapasiteetilla vuoteen 2027 mennessä. Tällä hetkellä yhtiö rakentaa Suomeen lisää maatuulivoimakapasiteettia, ja on teollisen mittakaavan tuettoman tuulivoiman rakentamisen pioneeri Suomessa. Ilmatar myös myy uusiutuvaa energiaa kuluttaja-asiakkaille ja yrityksille.

Tutkimusalue Vågskär:

Alueen sijainti Selkämeren eteläosassa Ahvenanmaan pohjoispuolella. Hankealueen lähin etäisyys Ahvenanmaasta (Dånön saari) on noin 30 kilometriä. Hankealueen pinta-ala on noin 363 km² ja alueen vesisyvyys vaihtelee välillä 25-95 metriä. Alueelle voidaan sijoittaa enintään 98 tuulivoimalaturbiinia, joiden kokonaisteho olisi 1960 MW ja enimmäispyyhkäisykorkeus on 400 metriä.

Hanke-alueita on tarkistettu viranomaispalautteen perusteella siirtämällä koko tutkimusalueita idemmäksi ja näin varaamalla alkuperäisen hankealueen länsiosaa merenkululle. Lisäksi on otettu huomioon energiasiirron yhteystarpeita merialueella ja liityntää valtakunnalliseen kantaverkkoon. Hankealuetta on laajennettu sisältämään meritulivoimapaistosta mantereelle johtavien sähkökaapelien vaihtoehtoiset reittikäytävät Selkämeren alueella Suomen talousvyöhykkeellä seuraavasti:

- Vågskärin suunnittelualan itäpuolella sijaitseva alue Suomen aluevesien rajalle saakka,
- kapea itä-länsisuuntainen kaistale Vågskärin etelärajan ja Ahvenanmaan aluevesirajan välissä. Alue on valittu tutkimusalueeksi mahdollisen kaapeliyhteyden rakentamiseen Stormskärin (Ahvenanmaan aluevesillä) ja Vågskärin välille.
- alue Vågskärin pohjoispuolella, joka sisältää alueen suunnittelualan rajalta Fennoskan 1 ja 2 -merikaapelien yli kaapelien pohjoispuolelle.
- alue Vågskärin länsipuolella ulottuen Ruotsin talousvyöhykkeen rajalle, sekä
- alue Ahvenanmaan aluevesien länsipuolella ulottuen Ruotsin aluevesirajalle.

Laajennetun suunnittelualan pinta-ala on noin 1060 km². Tutkimukset suoritettaisiin myöhemmin määritettävissä noin 4 kilometrin levyisissä käytävissä. Vastaavat tutkimusalueet ja kaapelikäytävät ovat suunnitteilla myös Ruotsin talousvyöhykkeellä ja aluevesillä.

Alkuperäinen tutkimusluvan päätös ja sen ehdot (VN 30.3.2023):

Valtioneuvoston suostumus on voimassa 31.12.2024 asti.

Valtioneuvoston päätös on täytäntöön pantavissa muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Hakijan, hankkeen toteuttajan tai tämän sijaan tulleen seuraajan on noudatettava päätöksessä määrättyjä ehtoja.

Ehdot

1. Tutkimushanke on toteutettava varovaisuusperiaatetta noudattaen ja ottaen erityisesti huomioon Itämeren (Selkämeri) herkkyys ja haavoittuvuus sekä meri- ja ympäristöturvallisuuden asettamat vaatimukset, ja luvan saajan on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimiin tutkimushankkeista mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi;
2. Valtioneuvoston tämä suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin yksittäisellä tutkimusalueella ei vielä tarkoita investointi- tai rakentamisoikeuden myöntämistä tutkimusluvan saajalle eikä anna tälle etusijaa taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin, mahdolliseen tulevaan

rakentamislupaan kyseiselle tutkimusalueelle tai tämän tutkimusalueen muuhun hyödyntämiseen;

3. Valtioneuvoston tämä suostumus ei estä valtioneuvostoa myöntämästä Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 luvun muuta oikeutta samalle tutkimusalueelle vielä tämän suostumuksen voimassaollessa;
4. Talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävät tutkimukset on toteutettava ottaen huomioon Suomen talousvyöhykkeen kansainvälisoikeudellinen luonne ja talousvyöhykkeellä jo olemassa olevat yhteiskunnan keskeiset toiminnot sekä Suomen talousvyöhykkeellä tai sen välittömässä läheisyydessä mahdollisesti olevat taloudellisen hyödyntämisen tai meritieteellisen tutkimuksen hankkeet, hankkeiden käyttö ja näiden omistajien hankkeisiin liittyvät oikeudet;
5. Luvan saajan on Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävissä tutkimuksissa pyrittävä löytämään suunnitellulle hankkeelleen sellainen teknisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti tarkoituksenmukainen sijoitus- ja toteutusvaihtoehto, että talousvyöhykkeellä jo olemassa olevat yhteiskunnan keskeiset toiminnot, kuten sujuva ja turvallinen merenkulku, ja talousvyöhykkeen mahdollinen myöhempi taloudellinen hyödyntäminen tai meritieteellinen tutkimus mahdollisimman vähäisessä määrin vaikeutuvat;
6. Luvan saajan on tutkimusjaksojen osalta etukäteen ja riittävän ajoissa ennen tutkimusalueen saapumista Suomen talousvyöhykkeelle otettava tutkimustoimintaan sekä meri- ja rajaturvallisuuteen liittyen yhteyttä Länsi-Suomen merivartiostoon, liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, Väylävirastoon ja toimivaltaiseen VTS-keskukseen;
7. Tutkimusalueen saapuessa Suomeen aluksen tulee osallistua alusliikennepalveluun siten kuin alusliikennepalvelulaissa (623/2005) säädetään;
8. Luvan saajan on noudatettava kansainvälisiä meriteiden sääntöjä International Regulations for Preventing Collisions at Sea 1972 (COLREG);
9. Luvan saajan on noudatettava Suomen maahantulomääräyksiä. Erityisesti tulee ottaa huomioon, että valtion aluksiksi luokiteltavat alukset tarvitsevat Suomen pääesikunnan myöntämän aluslupan Suomen aluevesille tuloon;
10. Luvan saajan on ilmoitettava tämän luvan mukaisten tutkimustöiden valmistumisesta Suomen talousvyöhykkeellä välittömästi kirjallisesti työ- ja elinkeinoministeriölle ja Väylävirastolle. Lisäksi luvan nojalla syntynyt keskeinen tutkimus- ja havaintoaineisto on toimitettava sovitusti työ- ja elinkeinoministeriölle välittömästi tulosten valmistuttua. Suomen viranomaisten edustajilla tulee olla pyynnöstään mahdollisuus tutkimusalueille pääsyyn;
11. Luvan saajan on korvattava tämän päätöksen valmistelusta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset toimivaltaiselle lupaviranomaiselle valtion maksuperustelain (150/1992) periaatteiden mukaisesti;
12. Valtioneuvoston suostumus ei sisällä oikeutta muihin kuin tämän tutkimuslupan myöntämisen pohjana olevassa hakemuksessa kuvattuihin tutkimustoimenpiteisiin Suomen talousvyöhykkeellä;
13. Lisäksi luvan saajan on noudatettava mitä muualla lainsäädännössä tai kansainvälisissä sopimuksissa säädetään tai määrätään.

Vähäiset, tutkimusteknisistä syistä välttämättömät muutokset tutkimusten toteuttamisessa ovat sallittuja työ- ja elinkeinoministeriön ja muun toimivaltaisen viranomaisen suostumuksella.

3 Lainsäädäntö

3.1 YK:n merioikeusyleissopimus

Suomi on ratifioinut YK:n merioikeusyleissopimuksen (SopS 49–50/1996), joka on saatettu voimaan blankettilailla (524/1996, SopS 49/1996) ja -asetuksella 21.7.1996 (525/1996, SopS 50/1996). Merioikeusyleissopimuksen 57 artikla määrittelee talousvyöhykkeen enintään 200 meripeninkulman levyiseksi mitattuna niistä perusviivoista, joista aluemerren leveys mitataan. Talousvyöhykkeen rajat sellaisten valtioiden välillä, joiden rannikot sijaitsevat vastakkain tai vierekkäin, määritetään sopimuksella (74 artikla).

Suomen talousvyöhyke ei ole Suomen valtion aluetta, vaan kansainvälistä merialuetta, jonka osalta merioikeusyleissopimus määrittelee Suomen ja muiden valtioiden oikeudet. Suomi käyttää talousvyöhykkeellään rantavaltiolle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvaa toimivaltaa. Yleissopimuksen 56 artiklan mukaan rantavaltiolla on talousvyöhykkeellään täysivaltaiset oikeudet muun muassa merenpohjan yläpuolisten vesien ja merenpohjan ja sen sisustan elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen sekä muuhun toimintaan, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen ja tutkiminen.

Suomella on talousvyöhykkeellään myös merioikeusyleissopimuksen mukainen lainkäyttövalta muun muassa meriympäristön suojelun ja säilyttämisen osalta. Saman yleissopimuksen 58 artiklan mukaan kaikilla sekä ranta- että sisämaavaltioilla on talousvyöhykkeellä merenkulun ja ylilennon vapaudet, vapaus laskea merenalaisia kaapeleita ja putkistoja sekä vapaus kaikkeen muuhun näihin vapauksiin liittyvään kansainvälisessä oikeudessa hyväksytyyn meren käyttöön, joka esimerkiksi koskee alusten, ilma-alusten, merenalaisten kaapeleiden ja putkistojen toimintaa, ja joka on sopu- soinnussa tämän yleissopimuksen määräysten kanssa.

Yleissopimuksen 58 artiklan 3 kappaleen mukaan valtioiden tulee ottaa asianmukaisesti huomioon rantavaltioiden oikeudet ja velvollisuudet sekä noudattaa niitä lakeja ja määräyksiä, jotka rantavaltio on hyväksynyt sopimuksen säännösten mukaisesti sekä muita kansainvälisen oikeuden sääntöjä sikäli, kun ne eivät ole ristiriidassa sopimuksen talousvyöhykettä koskevan osan kanssa. Kaikilla valtioilla on velvollisuus suojella ja säilyttää meriympäristöä yleissopimuksen 192 artiklan mukaan.

3.2 Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Rantavaltiolle kuuluvien talousvyöhykeoikeuksien käyttämisestä säädetään laissa Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004) ja valtioneuvoston asetuksessa Suomen talousvyöhykkeestä (1073/2004). Taloudellisen hyödyntämisen hankkeissa talousvyöhykelain 6 §:n mukaisia tutkimuslupia on tähän asti myönnetty sekä kaapeli- että putkihankkeille että viime vuosina enenevässä määrin merituulivoimahankkeille. Saman pykälän nojalla kaapeli- ja putkihankkeille on myönnetty niin sanottuja hyödyntämislupia, joilla on annettu valtioneuvoston suostumus kaapeleiden ja putkien laskemiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltainen viranomaisena talousvyöhykelain mukaisten lupien valmistelussa. Talousvyöhykelaki on luonteeltaan puitelaki.

Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa tehdään ero meritieteellisen tutkimuksen ja talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävän tutkimuksen välillä. Lain 6 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksensa hyödyntää talousvyöhykkeellä olevan merenpohjan ja sen sisustan luonnonvaroja ja tehdä tällaiseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta tai suorittaa talousvyöhykkeellä muuta toimintaa, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen. Lain perusteluiden (HE 53/2004 vp) mukaan meritieteellisellä tutkimuksella ymmärretään selaista mereen kohdistuvaa tutkimustoimintaa, jolla pyritään meriympäristöä, sen muutoksia sekä meren, jään ja ilmakehän välistä vuorovaikutusta koskevan tiedon lisäämiseen. Sillä ei esityksen mukaan tarkoitettaisi esimerkiksi luonnonvarojen hyödyntämistä tai siihen tähtäävää tutkimusta.

Esityksen perustelujen mukaan meritieteellisestä tutkimuksesta ei myöskään olisi kysymys silloin, kun tutkimushanke vaikuttaa suoraan elollisten tai elottomien luonnonvarojen hyödyntämiseen tai siihen tähtäävään tutkimukseen esimerkiksi siten, että tutkimushankkeen tulokset ovat merkityksellisiä elollisten tai elottomien luonnonvarojen hyödyntämisen tai siihen tähtäävän tutkimuksen kannalta. Edelleen lain perustelujen mukaan meritieteelliseksi tutkimukseksi ei myöskään katsottaisi tutkimushanketta, joka sisältää merenpohjan porausta, räjähteiden käyttöä, haitallisten aineiden päästämistä meriympäristöön tai saman lain 7 §:ssä tarkoitettujen tekosaarten, laitteiden tai rakennelmien käyttöä. Perustelujen mukaan edellä kuvatun kaltaisiin hankkeisiin sovellettaisiin lain 6 tai 7 §:n säännöksiä, jotka edellyttävät hankkeelta valtioneuvoston suostumusta.

Talousvyöhykelain perustelujen mukaan talousvyöhykelain 6 §:n mukaiset asiat (ilmoitukset) voitaisiin ratkaista ministeriössä, kun kysymys on meritieteellisestä tutkimuksesta. Kun kysymyksessä on talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävä tutkimus, asia ratkaistaisiin valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.

3.3 Vesilaki sekä kansallista ja kansainvälistä ympäristövaikutusten arviointia koskevat säännökset

Työ- ja elinkeinoministeriö on toimivaltainen viranomaisena myös talousvyöhykelainsäädännön mukaisissa luvassa (periaatepäätösluonteisia) ja ympäristöhallinto (toimivaltainen aluehallintovirasto) puolestaan toimivaltainen viranomaistaho vesilain (587/2011) mukaisessa yksityiskohtaisessa toimenpideluvassa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017) ja valtioneuvoston asetusta (277/2017) sovelletaan Suomen talousvyöhykkeellä. Lain 3 §:ssä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

4 Jatkosuostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen – valtioneuvoston päätös

Valtioneuvosto hyväksyy Ilmatar Energy HoldCo Oy:n (entinen Ilmatar Energy Oy) hakemukset Vågskär-tutkimusalueen tutkimusluvan voimassaolon pidentämisestä, tutkimusalueen laajentamisesta sisältämään tarvittavien sähkökaapelien vaihtoehtoiset

reittikäytävät ja tutkimusluvan siirron Ilmatar Offshore Ab:n nimiin hakemuksessa kuvatulla tavalla. Hakijan, hankkeen toteuttajan tai tämän sijaan tulleen seuraajan on noudatettava valtioneuvoston alkuperäisessä lupapäätöksessä määrättyjä tutkimusluvan ehtoja seuraavin korostuksin:

1. Valtioneuvoston tämä suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin yksittäisellä tutkimusalueella ei vielä tarkoita investointi- tai rakentamisoikeuden myöntämistä tutkimusluvan saajalle eikä anna tälle etusijaa taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin, mahdolliseen tulevaan rakentamislupaan kyseiselle tutkimusalueelle tai tämän tutkimusalueen muuhun hyödyntämiseen eikä tarkoita lopullista kantaa näiden tutkimusalueiden soveltumisesta merituulivoimarakentamiselle;
2. Valtioneuvoston tämä suostumus ei estä valtioneuvostoa myöntämästä Suomen talousvyöhykettä koskevan lainsäädännön nojalla muuta oikeutta samalle tutkimusalueelle vielä tämän suostumuksen voimassaollessa;
3. Luvan saajan on jo Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtäävissä tutkimuksissa pyrittävä löytämään suunnitellulle hankkeelle sellainen teknisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti tarkoituksenmukainen sijoitus- ja toteutusvaihtoehto, että talousvyöhykkeellä jo olemassa olevat yhteiskunnan keskeiset toiminnot, kuten sujuva ja turvallinen merenkulku, ja talousvyöhykkeen mahdollinen myöhempi taloudellinen hyödyntäminen tai meritieteellinen tutkimus mahdollisimman vähäisessä määrin vaikeutuvat.

Tämä valtioneuvoston suostumus on voimassa 31.12.2026 asti. Päätös ei sisällä välitömän täytäntöönpanon määräystä.

Vähäiset, tutkimusteknisistä syistä välttämättömät muutokset tutkimusten toteuttamisessa ovat sallittuja työ- ja elinkeinoministeriön ja muun toimivaltaisen viranomaisen suostumuksella.

5 Perustelut

5.1 Valtioneuvoston suostumus

Hakemuksessa on kuvattu riittävällä tavalla pyyntö, hakijan tiedot, tutkimustoiminnan luonne ja tarkoitus, tutkimusaikatiedot sekä maantieteellinen tutkimusalue, jolla jatko-tutkimustoimintaa tultaisiin harjoittamaan.

Ilmatar tytäryhtiöineen on suomalainen energiayhtiö, joka myy tuulisähköä. Ilmattaren tuulipuistot rakennetaan markkinaehtoisesti ilman tukia ja yhtiö omistaa tuulipuistot koko niiden elinkaaren ajan. Yhtiön omistavat sen suomalaiset perustajat, yksityiset sijoittajat, ranskalaisen Omnes Capitalin hallinnoimat rahastot ja yhtiön johto. Yhtiön liikevaihto oli vuonna 2020 30 miljoonaa euroa. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Helsingissä ja yhtiö työllistää suoraan yli 70 henkilöä Suomessa (vuonna 2020 35 henkilöä). Yhtiöllä on konttorit Suomessa Helsingissä, Tampereella, Kuopiossa ja Oulussa, Ruotsissa Malmössä ja Ahvenanmaalla Maarianhaminassa. Ilmattarella on useita tuulivoimahankkeita toiminnassa, rakenteilla ja suunnittelussa. Yhtiöllä on suunnitteilla useita merituulivoimahankkeita.

Päätöksen oikeudellinen perusta on Suomen talousvyöhykelainsäädännössä ja kansainvälisessä YK:n merioikeusyleissopimuksessa. Talousvyöhyke ei kuulu Suomen valtion alueeseen, vaan on YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaan kansainvälistä merialuetta.

Suomella on talousvyöhykkeellään YK:n merioikeusyleissopimuksen 56 artiklan mukaisesti yksinoikeus niin vesialueen kuin merenpohjan ja sen sisustan elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen samoin kuin muuhunkin talousvyöhykealueen taloudelliseen tutkimiseen ja hyödyntämiseen. Suomella on myös lainkäyttövalta talousvyöhykealueella harjoitettavan meritieteellisen tutkimuksen sekä tekosaarten, laitteiden ja rakennelmien rakentamisen ja käytön osalta samoin kuin meriympäristön suojeluun ja säilyttämiseen.

Muilta osin talousvyöhykkeellä ovat voimassa aavan meren vapauksiin kuuluvat vapaudet kuten merenkulun ja ylilennon vapaus. Tätä mahdollisuutta on käytetty hyväksi Suomen talousvyöhykkeellä suomalaisten ja muidenkin yhteisöjen toimesta. Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 6 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston suostumus joihinkin talousvyöhykkeelle sijoittuviin infrastruktuurihankkeisiin, mutta toistaiseksi yksikään niistä ei liity tutkimuslupia lukuun ottamatta merituulivoimaan. Kaikilla valtioilla on velvollisuus suojella ja säilyttää meriympäristöltään herkkää aluetta.

Valtioneuvosto lähetti 3.10.2024 eduskunnalle hallituksen esityksen, joka koskee merituulivoimaa Suomen talousvyöhykkeellä (HE 147/2024 vp, EV 165/2024 vp). Tavoitteena on edistää merituulivoimaa, selkeyttää talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeita koskevaa sääntelyä ja varmistaa, että oikeudet merituulivoiman hyödyntämiseen myönnetään tasapuolisella, läpinäkyvällä ja ennakoitavalla tavalla. Uuden lain lisäksi ehdotetaan muutettavaksi myös Suomen talousvyöhykkeestä annettua lakia ja Energiavirastosta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2025. Esitys toteuttaa Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitetta merituulivoiman pelisääntöjen selkeyttämisestä Suomen talousvyöhykkeellä.

Laissa oleva uusi menettely olisi kolmiosainen: 1) Valtioneuvosto valitsisi merituulivoima-alueet ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaisedun, 2) alueiden kilpailutukset järjestäisi Energiavirasto, 3) kilpailutuksen voittaja saisi yksinoikeuden hakea valtioneuvostolta hyödyntämislupaa tietylle alueelle. Hyödyntämislupa antaisi määräajaksi yksinoikeuden tehdä tutkimuksia kyseisellä alueella ja hyödyntää sitä hankkeeseen. Muutoksen myötä merituulivoimahankekehittäjät eivät voisi enää suoraan hakea valtioneuvostolta talousvyöhykelain mukaisia suostumuksia talousvyöhykkeen hyödyntämiselle ja rakentamiselle kuten nykyisin. Jatkossa ainoa väylä oikeuksien saamiselle merituulivoimahankkeelle talousvyöhykkeellä olisi osallistua Energiaviraston järjestämään kilpailutukseen. Uutta järjestelmää sovellettaisiin hankkeisiin, joissa hyödynnetään tuulienergiaa.

Arvio valtioneuvoston tekemästä päätöksestä kilpailutettavasta alueesta on 10/2025 ja päätöksestä ensimmäisen kilpailutuksen voittajasta 6/2026. Ottaen huomioon valtioneuvoston jatkosuostumuksen kaikki ehdot, suostumus voidaan myöntää haetusti kestoltaan 31.12.2026 asti.

5.2 Tutkimustoiminta ja -alue

Valtioneuvoston päätös koskee voimassa olevan tutkimusluvan voimassaolon pidentämistä sekä tämän alueen laajentamista sisältämään merituulivoimapuistosta mantereelle johtavien sähkökaapelien vaihtoehtoiset reittikäytävät Selkämeren alueella Suomen talousvyöhykkeellä. Jatkotutkimusten avulla voidaan saada hankealueen yksityiskohtaisempaa merellistä tutkimustietoa tutkimustoiminnan loppuunsaattamiseksi.

Merialuesuunnitelmassa merituulivoimalle potentiaalisia alueita osoitettaessa on huomioitu muun muassa merenkulun alueet, syvyys, Natura 2000 -alueet ja muut luontoarvot, maisema-arvot sekä maanpuolustuksen tarpeet. Tutkimusalue sijoittuu pääsääntöisesti muualle kuin merialuesuunnitelmassa merituulivoimalle potentiaalisiksi tunnistetulle alueelle. Tämä ei kuitenkaan ole estänyt selvittämästä myös näiden muiden alueiden soveltuvuutta merituulivoimalle tai yleiselle ja yksityiselle edulle, ottaen huomioon muun muassa merenkulun keskeiset liikennöntialueet. Hakija on ilmoittanut tiedostavansa tämän ja suorittavansa laajat vaikutus selvitykset osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Tutkimusten vaikutukset meriympäristöön ja eliöstöön jäävät hyvin paikallisiksi, vähäisiksi ja väliaikaisiksi. Hakija on ollut ennen täydennyslakemusten jättämistä yhteydessä eri toimivaltaisiin viranomaisiin ja muihin tahoihin merituulivoimapuistohankkeen osalta.

Työ- ja elinkeinoministeriön aikanaan saamissa lausunnoissa hakijan hakemuksiin ei ole vastustettu hakijan tutkimusten suorittamista ilmoitetuilla merialueilla mutta kiinnitetty hakijan huomiota hankkeiden jatkosuunnittelussa merialueiden muuhun keskeiseen käyttöön, kuten merenkulun keskeisiin liikennöntialueisiin, satamiin ja niiden lähestymisalueisiin, ammattikalastusalueisiin tai arvokkaisiin luontokohtaisiin, jotka Suomen merialuesuunnitelmassa on esitetty.

5.3 Ehdollisuus

Valtioneuvosto on myöntänyt Ilmatar Energy Oy:n hankkeelle määräaikaisen lupaehdoja sisältävän tutkimusluvan (VN/23367/2022) Suomen talousvyöhykkeen tutkimusalueelle Vågskär 30.3.2023. Valtioneuvoston tutkimuslupa on voimassa 31.12.2024 asti. Valtioneuvosto hyväksyy Ilmatar Energy HoldCo Oy:n (entinen Ilmatar Energy Oy) hakemukset Vågskär-tutkimusalueen tutkimusluvan voimassaolon pidentämisestä, Vågskär-tutkimusalueen laajentamisen sisältämään tarvittavien sähkökaapelien vaihtoehtoiset reittikäytävät ja tutkimusluvan siirron konsernin tytäryhtiön nimiin hakemuksessa kuvatulla tavalla.

Talousvyöhykeasioiden valtioneuvoston tutkimusluvut sisältävät ehtoja. Hakijan, hankkeen toteuttajan tai tämän sijaan tulleen seuraajan on noudatettava tutkimusalueiden osalta valtioneuvoston alkuperäisissä lupapäätöksissä määrättyjä tutkimusluvan ehtoja eräin valtioneuvoston jatkopäätöksessä erikseen toteamin lupaehtojen korostuksin.

Valtioneuvostolla on laaja harkintavalta Suomen talousvyöhykkeen hyödyntämiskohteen osalta. Valtioneuvoston tämä suostumus ei estä valtioneuvostoa myöntämästä

Suomen talousvyöhykettä koskevan lainsäädännön nojalla muuta oikeutta samoille tutkimusalueille vielä tämän suostumuksen voimassaollessa. Talousvyöhykkeen merituulivoimaa koskevan lakihankekokonaisuuden (HE 147/2024 vp, EV 165/2024 vp) on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025.

Valtioneuvoston tämä suostumus Suomen talousvyöhykkeen taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin yksittäisellä tutkimusalueella ei vielä tarkoita investointi- tai rakentamisoikeuden myöntämistä tutkimusluvan saajalle eikä anna tälle etusijaa taloudelliseen hyödyntämiseen tähtääviin tutkimuksiin, mahdolliseen tulevaan rakentamislupaan kyseiselle tutkimusalueelle tai tämän tutkimusalueen muuhun hyödyntämiseen eikä tarkoita lopullista kantaa tämän tutkimusalueen soveltumisesta merituulivoimarakentamiselle.

Ei ole olemassa tekijöitä, jotka estäisivät valtioneuvostoa myöntämästä kahta erillistä, ajallisesti rajattua tutkimuslupaa samalle talousvyöhykkeen alueelle. Valtioneuvosto on investointimyönteisesti antanut tutkimuslupia samalle merialueelle. Koska samalla merialueella voi olla vain yhden yhtiön tuulivoimapuisto, päätös lopullisesta merituu- livoimapuiston toteuttamisesta ja toteuttajatahosta tehdään myöhemmin talousvyöhyk- keen lupaprosessissa uuden lain nojalla.

Valtioneuvosto korostaa, että Itämeren (Selkämeri) herkkyys ja haavoittuvuus, talous- vyöhykkeen kansainvälisoikeudellinen asema, meri- ja ympäristöturvallisuuden aset- tamat vaatimukset, maanpuolustuksen, aluevalvonnan, rajaturvallisuuden, merenku- lun, meriteollisuuden, muun energiantuotannon, kaivannaistoiminnan, matkailun, ka- lastuksen ja virkistystoiminnan tarpeet ja toimintaedellytykset, sekä jo olemassa olevat muut hankkeet oikeuksineen ja muu merialueen käyttö on otettava kaikessa taloudelli- sen hyödyntämisen hankkeen toteutukseen tähtäävässä suunnittelussa ja tutkimustoi- minnassa huomioon. Sujuva ja turvallinen merenkulku, riittävän väljät liikennöinti- kaistan leveydet sekä merenkulun ja tuulivoimatuotannon väliset suojaetäisyydet hankkeen jatkosuunnittelussa varmistavat sujuvan ja turvallisen merenkulun liiken- nöinnin alueella ympärivuotisesti. Tutkimusluvan saajan on myös noudatettava yleistä varovaisuusperiaatetta toimissaan vahinkojen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi.

Tutkimusluvan saajan on tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä jatko- suunnittelussa otettava huomioon, että mahdollinen tuleva rakentamishanke tulee to- teuttaa siten, että se ei estä mahdollisia myöhempiä Suomen talousvyöhykkeen tai sen välittömässä läheisyydessä olevan valtion vesialueen taloudellisen hyödyntämisen tai meritieteellisen tutkimuksen hankkeita. Samalla tulee pyrkiä löytämään sellainen suunnitellulle hankkeelle sellainen teknisesti, toiminnallisesti ja ympäristöllisesti tarkoituksenmukainen sijoitus- ja toteutusvaihtoehto, että mahdollinen myöhempi Suomen talousvyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen tai meritieteellinen tutkimus mahdollisimman vähäisessä määrin vaikeutuu (mm. hankealueen koon/peittävyiden minimointi).

Tutkittavan alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon teknisen ja taloudellisen to- teuttamisen vaatimusten lisäksi myös ympäristönäkökohdat ja -vaatimukset, erityisesti meriympäristön ja merenalaisen luonnon monimuotoisuus ja suojeluarvot sekä meri-

alueen kestävä kehittäminen. Mikäli hanke etenee jatkosuunnitteluun, merituulivoimapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös mahdollisten erillisten, mutta lähellä sijoittuvien merituulivoimahankkeiden yhteis- ja keskinäisvaikutukset.

Tutkimusluvan saajan on tutkimusjaksojen osalta etukäteen ja riittävän ajoissa ennen tutkimusaluksen saapumista Suomen talousvyöhykkeelle, otettava tutkimustoimintaan sekä meri- ja rajaturvallisuuteen liittyen yhteyttä Länsi-Suomen merivartiostoon, liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, Väylävirastoon ja toimivaltaiseen VTS-keskukseen. Luvan nojalla syntynyt tutkimus- ja havaintoaineisto on tarkoituksenmukaista saattaa muidenkin viranomaisten tietoon. Tutkimus- ja hanketiedot voivat sisältää myös julkisuuslain nojalla salassa pidettävää tietoa.

6 Sovelletut lainkohdat

YK:n merioikeusyleissopimus (SopS 49–50/1996)

Hallintolaki (434/2003)

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)

Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004)

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

Vesilaki (587/2011)

Valtioneuvoston asetus Suomen talousvyöhykkeestä (1073/2004)

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)

Valtioneuvoston ohjesääntö (262/2003)

7 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta päätöksen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti.

Ympäristö- ja ilmastoministeri

Kai Mykkänen

Hallitusneuvos

Kari Klemm

Liite

Valitusosoitus